

Estampes vuitcentistes

Text > JOSEP PUJOL I COLL

Il·lustració > MARC VICENS

La celebració del bicentenari del naixement de Josep Anselm Clavé ha permès reviscolar la vida i l'obra d'un personatge generós, republicà, renovador de la vida musical de Catalunya i l'associacionisme popular. Una de les fites ha estat posar a l'abast part de la seva nombrosa producció en un disc doble, en el qual hi ha des de peces per a guitarra sola fins a obres corals. Contradanses, *guajiras*, tangos i altres ballables, però també brindis, pastorel·les, cançons amoroses o polítiques apareixen a *José Anselm Clavé: Música per a una república federal*, produït per la comissària de l'Any Clavé, Anna Costal, sota la direcció musical de Francesc Garrigosa.

Hi ha una peça, el conjunt de rigodons *Les nines del Ter*, que és digna de comentar aquí, no només pel gir cap al català que hi feu Clavé i per les seves implicacions gironines, sinó pel caldo concentrat de romanticisme que regalima. L'anècdota va així.

El setembre de 1852, Clavé i una colla d'amics músics van emprendre una «pintoresca excursión» a peu des de Barcelona fins a Figueres que els va tenir ocupats un bon grapat de dies. En una llarga carta a Isabel, la seva dona, li explica: «Voy tomando nota de todo, porque los bellos paisajes que se presentan á nuestra vista, los cuentos y tradiciones que recojo de los sencillos campesinos y las costumbres de algunas de las poblaciones en que paramos, todo presta á escribir un cuaderno de poesías curiosas, en particular para los que unidos recorreremos tantas preciosidades». Així, via Sabadell i Terrassa, passant per Vic, arriben a Ripoll, van baixant fins a Olot i arriben finalment a Figueres.

La carta, doncs, és rica en apunts del natural, com esbossos literaris que Clavé pretenia utilitzar posteriorment. Recopilant llegendes i cançons, impregnant-se dels paisatges muntanyencs, idealitzant els pastors i les «ninetes» es comporta com un romàntic de cap a peus, un *Wanderer* que podria habitar un quadre de Caspar David Friedrich. Seguint el riu Freser, Clavé i companyia desafien tempestes, tresquen entre penyes majestuoses, troben masies acollidores pel Pirineu gironí: Ripoll, Campdevàrol, Vilallonga de Ter, Llanars, Camprodon, Olot... Podem imaginar-los com uns Fitzacarraldos urbans, carregats amb els seus instruments musicals, de vegades enfangats fins a la cintura i, tanmateix, fascinats per l'espectacle de la natura.

Segons Roger Canadell, autor d'una tesi sobre l'obra poètica de Clavé, és molt plausible que aquesta incursió ressoni a *Les ninetes del Ter*, composta dos anys més tard. El fet de construir una suite de cinc rigodons li permet desenvolupar un argument extens, que narra la trobada d'unes

belles noies a les idíl·liques ribes del riu; una de les quals, la pastora Àurea, conta l'amor fidel per Elmir, i ballen tots plegats en un aplec final. Hi caben digressions sobre la filantropia («que el que en palla, honrat, reposa, | tranquil·lifica | l'escàs fruit d'afanys constants, | sens que envegi en sa pobresa | més grandesa | que l'amor dels seus semblants») o l'elogi del rústec («La santa pau s'alberga | en nostres rústics pobles: | envegen fins los nobles | nostres senzills costums; | que en sos palaus de marbre | jamai prou ditxa alcançen | com en poblats mai llancen | les flors tan grats perfums»). I Anna Costal, a més, n'assenyala la vàlua per la descripció primerenca d'unes tenores: «Davall l'espès ramatge | que ombreja la devesa, | unim amb gentilesa | les mans en un sol llaç; | i al so de les tenores, | que alegren esta plana, | alterni amb la sardana | l'alegre contrapàs».

Al final de l'aventura els esperava Abdó Terrades i tota la colla de republicans amics. Aneu a saber si amb Narcís Monturiol, i també Pep Ventura: vet aquí les tenores de *Les nines del Ter*. Fabulosos personatges.

